

Володимир КРЯЧКО,
*кандидат соціальних наук,
старший науковий співробітник відділу
зарубіжних систем професійної освіти
Інституту професійної освіти НАПН України
(м. Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У ШВЕЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Система забезпечення якості професійної освіти і підготовки (ПОП) у Швеції є складною та багаторівневою структурою. «Новий Закон про освіту – для знань, вибору та безпеки» (Урядовий законопроект 2009/10:165) був схвалений парламентом у червні 2010 року та діє з 1 липня 2011 року. Закон про освіту надає Шведській шкільній інспекції чітку правову основу для здійснення нагляду. Запроваджено шкалу санкцій, у межах якої передбачається, наскільки це можливо, застосування однакових заходів впливу до муніципальних та незалежних шкіл, що фінансуються грантами. Посилено також правила, що регулюють роботу Шведської шкільної інспекції (Skolinspektionen), з метою розширення її повноважень щодо здійснення ефективного нагляду та надання права накладати штрафи на державні та приватні відповідальні органи, а також застосовувати інші санкційні заходи. Запроваджено нові положення щодо систематичних процедур забезпечення якості, які підлягають документуванню, тоді як попередні вимоги до звітів про оцінювання якості та муніципальних шкільних планів були скасовані. Це означає, що кожен орган, відповідальний за заклади освіти, повинен систематично та постійно планувати, контролювати та розвивати свої освітні послуги. Основна увага приділяється досягненню національних цілей у сфері освіти. Оцінювання вчителів не регулюється законом. Водночас увесь педагогічний персонал регулярно бере участь в індивідуальних співбесідах із директором закладу освіти щодо професійного, а заробітна плата встановлюється індивідуально відповідно до чинних норм ринку праці [1].

До початку 1990-х років було здійснено комплексні реформи системи державного управління освітою, а також переглянуто розподіл відповідальності між виборними посадовими особами та між центральним і місцевим рівнями управління. Економічний спад зумовив підвищення вимог до ефективності використання державних коштів, і це в поєднанні з розширенням свободи вибору та можливостей учнів та батьків обирати заклад освіти сформувало абсолютно нову ситуацію для оцінювання. Пріоритетного значення набули раціональність, ефективність і практична корисність із орієнтацією на індивідуальні потреби здобувачів освіти. Впровадження системи освіти, орієнтованої на результати навчання, надало закладам освіти право самостійно обирати методи оцінювання. Після включення дошкільної освіти (förskola) до навчальної програми обов'язкової освіти суттєво розширилися можливості оцінювання її діяльності на національному рівні.

Систему регулярного інспектування освіти було запроваджено у 2003 році. Шведська модель інспектування була створена для забезпечення потреб національного оцінювання, аудиту та підзвітності у високодецентралізованій

системі управління, що характеризується значним рівнем відповідальності місцевих органів влади. Водночас місцеві органи влади зберігають відповідальність за оцінювання якості власних освітніх послуг, тоді як їхня діяльність підлягає контролю та оцінюванню з боку центральних органів державної влади й спеціалізованих освітніх агентств. До вересня 2008 року шведська інспекція була організована як незалежне агентство підпорядковане Міністерству освіти та досліджень (Utbildningsdepartementet), – Шведське національне агентство з питань освіти (Skolverket). Це агентство відповідало за національні документи з розвитку та керівництва, такі як національні навчальні програми з різних предметів навчання, критерії оцінювання, загальні рекомендації. У 2006 році уряд створив незалежний шкільний інспекторат. Це рішення переслідувало дві основні цілі. По-перше, вважалося важливим відокремити орган, відповідальний за керівництво та підтримку, від органу, відповідального за оцінювання та контроль. По-друге, метою було підкреслити важливість національного інспектування та заохотити більш енергійне та ретельне інспектування, яке проводилося б частіше. З жовтня 2008 року національне інспектування здійснювалося незалежним агентством – Шведською шкільною інспекцією, тоді як Шведське національне агентство з питань освіти зберегло за собою інші функції та повноваження, які раніше входили до його компетенції.

Шведське управління вищої освіти (Universitetskanslersämbetet) – це урядова установа. Її діяльність контролюється урядом через видані ним інструкції. Ці інструкції визначають сфери відповідальності та завдання, які необхідно виконувати. Діяльність органу охоплює три основні напрямки: 1) забезпечення якості вищої освіти та оцінка повноважень державних вищих навчальних закладів щодо присудження ступенів; 2) правовий нагляд за вищою освітою; 3) моніторинг ефективності, подальший супровід результатів, а також відповідальність за статистику у секторі вищої освіти. Щороку уряд укладає угоду про надання державних послуг, у якій визначаються цілі та обсяги фінансування зазначених видів діяльності. Крім того, уряд може делегувати поточні завдання протягом року [1].

У Швеції функціонують добровільні регіонально керовані мережі забезпечення якості («бренди коледжів») для інженерних/промислових технологій, охорони здоров'я та соціального забезпечення. Вони здійснюють сертифікацію наявних закладів освіти (державних і незалежних), освітні програми яких відповідають встановленим галузевим стандартам. Наприклад, Teknikcollege – це мережева структура, у межах якої кластери закладів освіти та промисловості в регіоні координують інженерну та промислово-технічну освіту, зокрема шляхом спільного використання ресурсів і організації виробничих практик та стажувань. [2].

Список використаних джерел

1. Quality assurance.
<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurypedia/sweden/quality-assurance>
2. Vocational education and training in Sweden.
https://www.oecd.org/en/publications/vocational-education-and-training-systems-in-nine-countries_1a86eb6c-en/full-report/vocational-education-and-training-in-sweden_a4617898.html